

Miten vesienhoidon tavoitteet vaikuttavat lupaharkintaan?

Esimerkkitapauksia KHO:n päätöksistä

Ville Salonen
Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Laki vesien- ja merenhoidon järjestämisestä 1299/2004

- 28 §: Valtion ja kuntien viranomaisten sekä viranomaistehtäviä hoitavien muiden elinten on otettava soveltuvin osin toiminnassaan huomioon vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma

Luvitus pohjautuu ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin

- Ympäristönsuojelulaki 51 §: otettava huomioon, mitä vesienhoitosuunnitelmassa esitetään
- 62 §: tarkkailumääräystä annettaessa on otettava huomioon, mitä vesien tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisena seurannan järjestämiseksi.
- Vesilaki 3 luvun 6§: intressivertailussa otettava huomioon, mitä vesienhoitosuunnitelmassa esitetään
- Vesilaki 3 luvun 11 §: tarkkailuvelvoitetta määrättäessä on otettava huomioon, mitä vesien tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisena seurannan järjestämiseksi

Vesienhoitosuunnitelma hakemuksessa

- Hakijan esitettävä hakemuksessa vesimuodostuman / pohjavesialueen tiedot
 - Mikä muodostuma, kemiallinen ja ekologinen tila
- Hakijan arvioitava vaikutukset
 - Joskus hankala arvioitava asia hakijalle
- Valvontaviranomainen voi ottaa kantaa asiaan
- Päätöksessä otetaan huomioon
- Vesilaki: Jos hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua: 3 luvun 4 §:n 1 momentin 1) kohta (esim. kaapeli, pieni laituri...)
 - > ei intressivertailua
 - > ei arvioida hankkeen vaikutusta vesien- tai merenhoitolain tavoitteiden saavuttamiseen

KHO:n esimerkkejä, miksi?

- Muutostuomioistuinten ratkaisujen pitää näkyä AVI:en lupakäytännöissä
- VHaO:n päätös ei yleensä niin merkittävä, niissä on kuitenkin usein pohdittu ”lainopillisia tulkintoja” paljon AVI:en päätöksiä tarkemmin
- KHO:n päätökset julkaistaan kotisivulla <http://www.kho.fi/fi/index/paatoksia.html>
 - Muu päätös (yksittäisiä yhteiskunnallista, alueellista tai muuta yleistä mielenkiintoa omaaviksi arvioituja ratkaisuja)
 - Lyhyt ratkaisuseloste (julkaistaan näiden oikeudellisen merkityksen perusteella)
 - Vuosikirjapäätös (päätökset, joilla on merkitystä lain soveltamiselle muissa samanlaisissa tapauksissa tai joilla on muutoin yleistä merkitystä)
- Muista: VHaO ja KHO ratkaisevat asiat vain valituksia koskien

KHO 2014:176 Iso Rapanevan turvetuotanto, Isojoki Vuosikirjaratkaisu

- ESAVI 83/2010/3 myönsi luvan 76 ha:n tuotantoon
- VHaO 12/0314/1 pysytti, lisäsi happamia sulfaattimaita koskevan määräyksen
- KHO kumosi päätökset ja hylkäsi hakemuksen

Iso Rapanevan hylky

- Kärjenjoki-Siironjoki ekologiselta tilaltaan välttävä, Lapväärtinjoen alaosa tyydyttävä, Isojoki hyvä -> tavoitteena hyvä tila
- Jokien ekologisen tilan luokitus perustuu biologisista muuttujista kerättyyn seurantatietoon. Kärjenjokea-Siironjokea luokiteltaessa on otettu huomioon taimenen esiintymisestä johtuva joen kalataloudellinen arvo
- Lapväärtinjoen-Isojoen meritaimenkannan heikentyminen muuttaisi ekologisen tilan luokituksen kriteereitä, minkä seurauksena voisi olla vesimuodostuman tilaa kuvaavan luokan heikkeneminen tai ainakin luokan paranemisen vaikeutuminen
- Lapväärtinjoen-Isojoen pääuoman sekä sivu-uomien muodostama ekologinen kokonaisuus meritaimenen ja edelleen jokihelmisimpukan kannalta voisi olla YSL 42 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu erityinen luonnonolosuhde

Iso Rapanevan hylky jatkuu

- Lapväärtinjoen-Kun otetaan huomioon ympäristönsuojelulain 4 § (varovaisuusperiaate) sekä 50 §:n 2 momentti (vesienhoito otettava huomioon; uusi YSL 51 §), pääosin ojittamattoman Ison Rapanevan ottamisesta turvetuotantoon ja turvetuotannon siellä harjoittamisesta, vaikka se tehtäisiin parasta käyttökelpoista tekniikkaa soveltaen, aiheutuisi hakemuksessa esitettyjen selvitysten perusteella arvioituna ympäristönsuojelulain 42 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaista merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa sekä mahdollisesti 42 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun erityisen luonnonolosuhteen huonontumista (uusi YSL 49 §)

KHO 2017/87 Sierilän voimalaitos, Rovaniemi

- PSAVI 32/11/2: myönsi luvan
- VHaO 15/0041/2: pysytti luvan pienillä viilauksilla
- KHO pysytti luvan pienillä viilauksilla

Sierilän perusteluita vesienhoitosuunnitelman osalta

- KHO:ssa vesienhoitosuunnitelma keskeisessä asemassa
- Luku 4.2.5.5: Vesienhoitosuunnitelman huomioon ottaminen ja merkitys intressivertailussa
- Huomioon otettava EU-tuomioistuimen Weser-ratkaisu
- Vesienhoitosuunnitelmissa nimetty vesienhoitolain tarkoitetuksi voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi -> tavoitetilana on hyvä saavutettavissa oleva tila
- On arvioitava, vaarantaisiko Sierilän voimalaitoshankkeen toteuttaminen Keski-Kemijoen vesimuodostuman hyvän saavutettavissa olevan tilan tai aiheuttaisiko hanke ainakin yhden vesipuite-direktiivin jokivesistön ekologisen tilan luokittelua koskevan osatekijän alenemisen (biologiset tekijät, vesikasvillisuus, pohjaeläimistö, kalasto, hydrologis-morfologiset tekijät, joen esteettömyys, morfologiset tekijät ja biologisia tekijöitä tukevat kemialliset ja fysikaalis-kemialliset tekijät)
- Biologisten tekijöiden (kalasto, pohjaeläimet ja pohjalevät) perusteella kyseisen vesimuodostuman tilan määrittelyä ei kuitenkaan ole tehty

Sierilän perusteita vielä

- Kalatien rakentamisvelvoite ehdollisena – VHS:n linjauksen mukaisesti: ei ajankohtaista vielä; voimalaitoksen rakenteissa on varauduttava kalatien sijoittamiseen
- Hanke ei heikennä kyseisen jokivesistön ekologisen tilan osatekijöitä niin, että vesienhoitolainsäädäntö olisi esteenä luvan myöntämiselle intressivertailun perusteella

KHO 2018:608 Sammalsuon turvetuotanto, Kouvola

- ESAVI 70/2015/2 myönsi luvan 46 ha:n tuotantoon
- VHaO 17/0056/1 pysytti luvan
- KHO kumosi päätökset ja palautti asian aluehallintovirastoon

Sammalsuon perusteluita

- Torasjoen yläosan tila on välttävä ja alaosan tila tyydyttävä -> hyvä tila 2027
- Käytettävissä ei ole yksityiskohtaista tietoa siitä, missä tilassa Torasjoen tilaluokitukseen vaikuttavat yksittäiset tekijät ovat
- Toiminnasta aiheutuvia vesistöpäästöjä ei ole hakemusasiakirjoissa arvioitu luotettavasti
- Vesiensuojelurakenteiden riittävydestä tai pintavalutuskentän ominaisuuksista ja toimivuudesta ei ole esitetty yksityiskohtaisia selvityksiä
- Tiedot Torasjoen veden laadusta eri vuodenaikoina ja veden laatuun vaikuttavista tekijöistä perustuvat suppeaan aineistoon ja osin vanhoihinkin tietoihin
- Hakemuksen puutteiden vuoksi ei voida pitää selvitettyinä, että toiminnasta yhdessä muiden Torasjokea kuormittavien tekijöiden kanssa ei voisi aiheutua merkittävää pilaantumista tai sen vaaraa sen vuoksi, että veden luokituksen hyvän tilan tavoitetta ei saavuteta

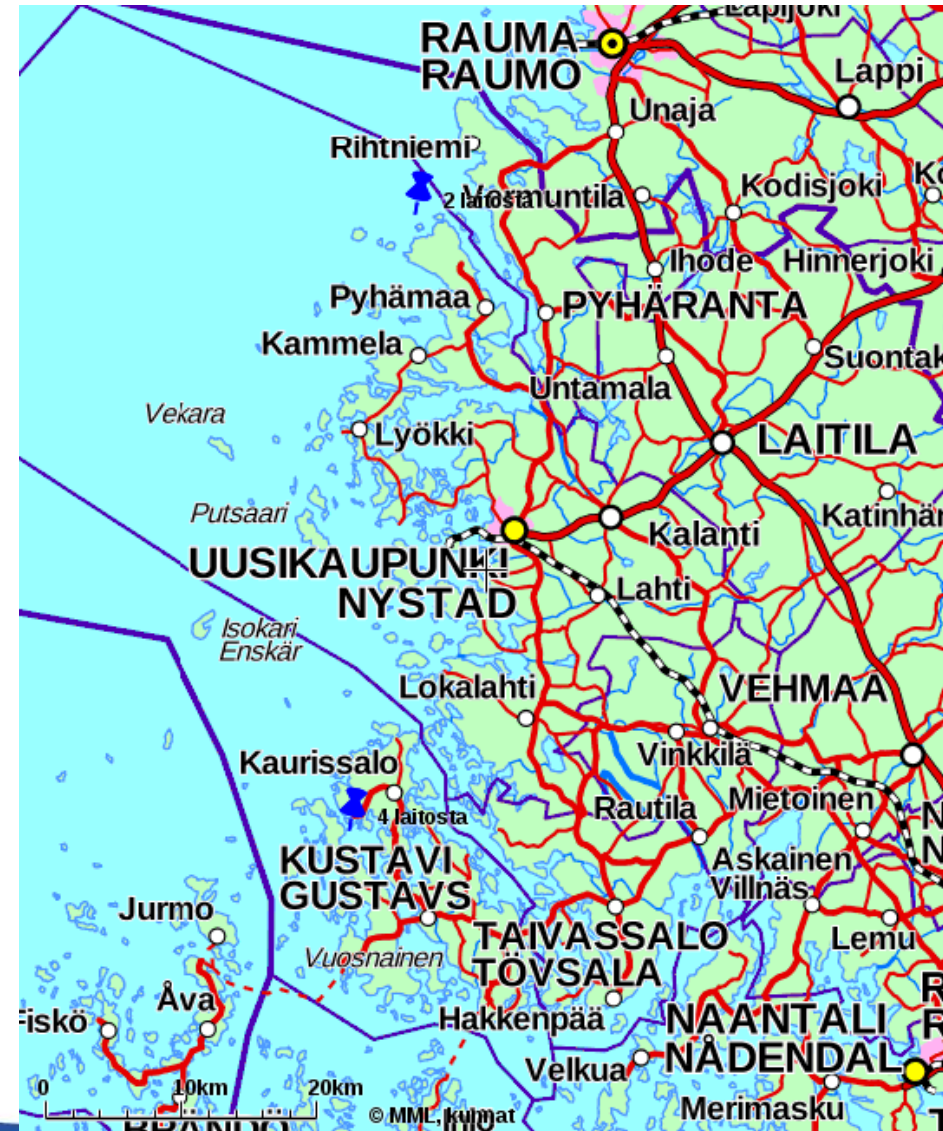
Sammalsuon palautus; pohdintaa

- Pintavalutuskenttää koskevat selvitykset eivät takaa sen hyvää toimintaa; vaikka perustiedot (turvepaksuus, kallistukset...) oli Sammalsuolla tiedossa
- Torasjoen vedenlaatutiedot eri vuodenaikoina
 - Jos tämä tulee standardiksi, viivästyvät kaikki hankkeet, sillä yleensä vedenlaatutietoa ei ole kattavasti eri vuodenaajoilta
- Puhdistusteho määrätty AVI:n päätöksessä -> määräys toimenpiteistä jos ei vaadittua puhdistustulosta saavuteta
 - Näin on turvetuotannossa aina menetelty. Toiminnan kuormitus perustuu luvitusvaiheessa arviolaskelmaan; eikö tämä enää käy?
- Tämä KHO:n päätös ja sen perustelut poikkeaa merkittävästi aiemmasta turvetuotannon luvituslinjasta

KHO kalankasvatukset; kuusi tapausta Saaristomerellä

- KHO 26.4.2018 taltionro:t 1947–1952, Kustavi ja Uusikaupunki
 - Kun otetaan huomioon hallinto-oikeuden päätöksen perustelut sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita
 - Eli katsotaan mitä VHaO sanoi!

Vaasan hallinto-oikeus kaikissa kuudessa tapauksissa

- Pysytti ESAVI:n myöntämät luvat tai leikkasi hiukan rehujen ravintosisältöjä
- Vesienhoidon tavoitteena on kuitenkin nostaa alueen ekologinen status luokkaan ”hyvä”, mikä edellyttää myös paikallisen ravinnekuormituksen vähentämistä
- Ravinnemäärien alentaminen on tarpeen Ströömin tilan parantamiseksi ja vesialueen merkittävän pilaantumisen estämiseksi
- Kun otetaan huomioon vesienhoitosuunnitelmassa ja vesiviljelyn sijainninohjaussuunnitelmassa esitetyt tavoitteet, kalankasvatustoiminnan paikalliset vaikutukset vesistöön sekä vesistön tila, luvan hakija on velvoitettava uutta lupahakemusta haettaessa esittämään selvitys kalankasvatuslaitoksen muista mahdollisista sijoituspaikoista

KHO: vesienhoitosuunnitelma ei esteenä, esimerkkejä

- KHO 2018:26 Riihsuo-Maununsuo, Petäjävesi
 - KHO 2018:27 Hinkkasuot, Keuruu
 - KHO 2017:893 Teerisuo, Konnevesi
-
- Usein peruste on, että tuotantoalueen pinta-ala on melko vähäinen valuma-alueen pinta-alasta (päästö suhteessa koko valuma-alueeseen vähäinen)
 - ”Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan Pengerjoen koko valuma-alueesta turvetuotantokäytössä on alle kaksi prosenttia. Riihsuo-Maunusuon turvetuotantoalueella on määrätty käytettäväksi parasta käyttökelpoista tekniikkaa, joka vastaa vesienhoitosuunnitelmassa turvetuotannolle esitettyjä sektorikohtaisia toimenpiteitä. Toiminnasta aiheutuvat vesistövaikutukset ovat ennalta arvioiden niin vähäisiä, että niiden ei voida katsoa vaikuttavan Pengerjoen tilatavoitteiden saavuttamiseen tai aiheuttavan muutoinkaan merkittävää pilaantumista”

VHS ja luvitus; pohdintaa

- Tilanne ei vieläkään vakiintunut, erilaisia näkemyksiä painoarvosta (kokoonpano)
- Asia ei useinkaan ole yksiselitteinen ja selkeä
- Vesienhoitosuunnitelma ei ratkaise sitovasti vesienhoitoalueella toteuttavan hankkeen luvan myöntämisen edellytyksiä
 - Vesienhoitosuunnitelma huomioidaan osana lupaharkintaa, vesilaissa intressivertailussa
- VHaO:n ja KHO linjaukset vaikuttavat AVI:en ratkaisuihin
 - KHO:n vuosikirjaratkaisut merkittävimpiä
- EU:n tuomioistuimen ratkaisut
 - Weser -ratkaisu 2015 (Eu:n tuomioistuin C-461/13) on lisäämässä VHS:en painoarvoa
- Vesi POKE-hanke (SYKE ja Itä-Suomen yliopisto; Antti Belinskij)
 - Vesienhoidon tavoitteiden sitominen osaksi lupaharkintaa; poikkeamismenettelyn selventäminen
 - Tuleeko täältä selvennystä VHS:en rooliin luvituksessa?